

תהלים (14)

שירה בפה ושירה בכלי
לְמַנְצָח אֶל הַנְּחִילוֹת מְזֻמּוֹר לְדָוִד (ה, א)

"לְמַנְצָח", פירושו שדוד כתב מזמור זה עבור המנצח שהיה המנצח על המקהלה במקדש (עיין רש"י ד, א). המנצח היה פונה לדוד המלך ומבקש ממנו: אנה ממך, דוד המלך, מחר יום שני, עלי לשיר איזה שיר לכבוד השי"ת, אולי יש לך איזה שיר מכובד שמתאים לענין. ואז דוד היה מעניק לו שיר כלשהו, ואומר לו: מחר אתה תקח מילים אלו, ותנגן אותן עם כלי זמר פלוני, כיון שזהו כלי הזמר שבכוחו לבטא את עומק המילים עם ניגון פלוני. רק באופן זה יצא ממנו קידוש ה'. בגמרא (סוכה ג:) מצינו מחלוקת האם עיקר שירה בפה או עיקר שירה בכלי. ישנו הבדל מהותי בין שירה בפה לשירה בכלי. המהות של שיר בפה זה המילים, מילות השיר, "אמרי האזינה ה', בינה הגיגי". לעומת זאת שירה בכלי עיקרה הניגון. ובאמת, ניגון, גם כשמנגנים אותו בפה, נקרא שירה בכלי.

נפש שמשון "תהלים" מאת הרב פינקוס זצ"ל

שמחה הצלה מצרה!
אֶל הַנְּחִילוֹת (ה, א)

מה הכוונה "הַנְּחִילוֹת"! פירש"י: מנחם פתח בכולן, נחילות ועלמות גיתית ידותן, כולם שמות כלי זמר הם, ונעימות המזמור היתה לפי שיר הראוי לאותו כלי. כעין זה פירש גם ב"מצודות ציון": נחילות מלשון 'נחיל של דבורים' (ב"ק קיד), והוא שם כלי זמר אשר קולו נשמע כשריקת הדבורים. ממשיך רש"י לפרש: ויתכן לפתוח נחילות, גייסות בשביל גייסות אויבים כמו 'נחיל של דבורים' וכמו 'ונחלי בליעל' (תהלים יח) ותרגום יהונתן תירגם: 'סיעת חייבין', תפילה בשביל כל גייסות אויבים הבאים על ישראל, ואומר המשורר מזמור הזה בשביל ישראל, כלומר כשהגיעו גייסות האויבים להרע לבני ישראל, שורר דוד מזמור זה עבור הצלת הכלל ישראל. כאן כתוב פעם נוספת היסוד הגדול, שבשעת סכנה, אחת הסגולות ביותר הוא: לשיר! אין הדבר שמציל את כלל ישראל מצרותיו, כמו השמחה.

נפש שמשון "תהלים" מאת הרב פינקוס זצ"ל

הַקְּשִׁיבָה לְקוֹל שְׁוַעֲי מִלְּפִי וְאַלְהִי כִּי אֶלְיָךְ אֶתְפַּלֵּל (ה, ג)

הוא ממש כמן צופה שמעמידים בראש המגדל לראות אם בא אויב וכדומה לזה. והנה ידוע שהצופה יש לו כמה מיני משקפות, לקרב הראיה ולהרחיקה, להגדילה ולהקטינה, והיצר הרע שהוא ערום גדול מתנהג כן

איני מביט על רכוש הזולת, וממילא אני ישן בנחת
נְתַתָּה שְׁמִתָּה בְּלִבִּי מַעַת דְּגַנְּךָ וְתִירוּשָׁם רְבוּ פְּשֻׁלֹם יַחְדָּו
אֲשַׁכְּבָה וְאִישׁוֹן כִּי אֶתָּה ה' לְבָדָד לְבִטַח תּוֹשִׁיבֵנִי (ד, ח, ט)

את סמיכות שני הפסוקים ביאר הגאון רבי ישראל ברודא ממיהאלוויץ בספרו "אשי ישראל" על פי פירושו הנפלא של הגאון מהר"ם שיף בפסוק "מְתוֹקָה שְׁנַת הַעֲבָד אִם מַעַט וְאִם הַרְבֵּה יֵאָכֵל וְהַשְּׂבַע לְעֹשֵׂיר אֵינָנוּ מַגִּיחַ לוֹ לִישׁוֹן" (קהלת ה, יא), וכך ביאורו: אדם העובד ומתייגע בעבודתו כדי להשיג טרף לביתו, מתוקה לו שנתו מצד עצמו גם אם מעט יאכל, ומה בכל זאת טורד את מנוחתו ומפריע לו בשנתו? "השבע לעשיר", הידיעה כי העשיר שבע יותר ממנו, אינה מניחה לאותו עובד לישון במנוחה, כאשר הוא חושב על שובעו של העשיר, שנתו מנוודת! ודברי פי חכם חזן. למדנו מכך מוסר השכל: שלא יתן אדם עינו באחרים, אלא רק יראה את מה שיש לו, ואז לא יחסר לו מאומה.

והוא אשר רמז לנו דוד המלך בסמיכות המקראות: אינני מקנא בשל אחרים, ואדרבה, נְתַתָּה שְׁמִתָּה בְּלִבִּי מַעַת דְּגַנְּךָ וְתִירוּשָׁם רְבוּ, וממילא "בְּפְשֻׁלֹם יַחְדָּו אֲשַׁכְּבָה וְאִישׁוֹן", כפשוטו, מיד כשאני שוכב במיטתי הנני ישן בנחת, כי לא תידד שנתי עקב מחשבות על רכושם של אחרים. אולי אפשר לבאר לפי זה את סוף הפסוק "כִּי אֶתָּה ה' לְבָדָד לְבִטַח תּוֹשִׁיבֵנִי", לכל אדם קצובה פרנסתו ואינה נוגעת בפרנסת חבירו, ולכן אינני מתקנא כלל במה שיש לאחרים.

כמוצא שלל רב "תהלים" בשם "אשי ישראל"

בְּפְשֻׁלֹם יַחְדָּו אֲשַׁכְּבָה וְאִישׁוֹן כִּי אֶתָּה ה' לְבָדָד לְבִטַח
תּוֹשִׁיבֵנִי (ד, ט)

אמר דוד המלך: בזמן שאדם אינו חוטא אז יהיו אברים אוהבים זה את זה ואם יחטא באיזה אבר אז האברים מתנגדים אליו. עוד יש לומר: ידוע כשאדם עושה מצוה שורה בו שם הוי"ה ב"ה באותו אבר שעשה בו המצוה, וכשעושה עבירה אז מסתלק שם הוי"ה ב"ה ושורה במקומו ס"א. ובוזה נ"ל לפרש הכא בשלום יחדו, אז אשכבה ואישון שאני בוטח שאישן ונוח לי, והטעם כי אתה ה', ירצה מאחר שכל אברי אוהבים זה את זה ממילא אין בי חטא, ומאחר שאין בי חטא כאלו עשיתי מצוה כמו שאמרו חז"ל: ישב ולא עשה עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה (קדושין ט:), והעושה מצוה שורה בו שם הוי"ה ב"ה, וזהו כי אתה ה' ירצה ששמך הוא מעיד עלי שעשיתי מצוה ושכבתי וערבה שנתי, כי אתה ה' לבטח תושיבני.

תהלים "שם משמעון"

תפילתו. ולפי זה מבואר מה שאומרים בסוף התפילה: "יהי לרצון אמרי פי", ואף ש"הגיון לבי לפניך", ואם כן אינך צריך את תפילתי, שהרי יודע אתה מה שבליבי ומה רצוני? על כך השיב: "ה' צורי וגואלי", כלומר: שע"י התפילה עצמה אני מכיר שאתה צורי וגואלי, ומכח זה אני זוכה שתמלא בקשתי. ואף זה כוונת דוד המלך בפסוק שלפנינו: "אֲמַרְי הַאֲזִינָה ה' ", ואף ש"בִּינָה הַגִּיגִי" ואינני צריך לאומרה, אך בכל זאת אני מבקש: "הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שְׁוֹעֵי מַלְפֵי יְאֻלְהֵי פִי אֲלֵיךְ אֲתַפְּלֵל", דהיינו: לפי שעל ידי "שְׁוֹעֵי" ותפילתי אני מכיר שאתה מלכי ואלוקי.

כמוצא שלל רב "תהלים"

הלכה: חיוב נטילת ידים בגילוח ותספורת הראש או הזקן, למגלח ולמתגלח.

כתב השו"ע (או"ח סימן ד', יח, יט): אלו דברים הצריכים נטילה במים.... המגלח, ובפסקי תשובות (אות כח) כתב: בכל סוגי הגילוח, בין בסם, ואפילו מקצת משערותיו, אך דוקא גילוח שיער הראש, אבל גילוח הזקן אינה מחייבת נטילת ידים, וכן הקוצץ מפיאותיו. והמגלח אחרים חייב בנטילת ידים כי בדרך כלל נוגע בשערות המטונפות מזיעה או נוגע בראשו של המתגלח, אבל המתכבד לחתוך מעט משערות קטן בין ג' שנים כנהוג, אינו מצריך נטילת ידים, אם כי יש שהחמירו לעצמם.

פסקי תשובות חלק א'

פתגם: בכל אחד יש דבר יקר שאינו נימצא באף אדם אחר.

חקירה: היזק שאינו ניכר לדעת שאינו היזק, הפטור הוא משום שלא נחשב שהוא מזיק, או שלא נחשב שהוא היזק. (קונטרסי שיעורים ב"ק א- יד) ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: חכמה ותמימות: רבי נפתלי מרופשיץ יצאו לו מוניטין כחכם מופלג. פעם העיר לו הרבי מלובלין: לא אמרה תורה, חכם תהיה עם השם אלוקיך, אלא: תמים תהיה עם השם אלוקיך? השיב לו רבי נפתלי: צריך אדם להיות חכם מופלג, כדי להיות תמים עם ה'.

ספר "חד וחלק" חלק ד'

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, גילברט יפה בת מרים. לזיווג טוב לשלמה בן אסתר. לעילוי נשמת של גינט מסעודה בת ג'ולי יעל, הנאיל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם.

באופן זה, והיינו כשהיצר טוב מייצץ לאדם לעשות איזה דבר טוב, אם הוא רואה שיכול לפתותו ולמונעו מזה, מה טוב, ואם לא, על כל פנים מקטינו ומפתהו דדבר זה איננו דבר טוב כל כך, ומפיל עליו עצלות ותרדמה, כדי שיעשהו על כל פנים שלא בשמחה כלל. וכן לדבר עבירה, כשהיצר טוב מנסה למונעו ממנה, היצר הרע מקטינו, שאינה כל כך עבירה כמו שהוא חושב, ולפעמים מפתהו שאינה עבירה כלל, ושולח שלוחיו, דהיינו כח החמדה וכח התאוה וכח הכעס, לפי הענין שצריך אז, ומזרזהו לגמור הענין כפי רצונו, דהיינו בזריזות יתירה. ולפעמים כשהוא רוצה לדבר לשון הרע על חברו כשהוא רואה עליו איזה דבר שאין טוב כל כך, כי אז הוא משתמש בזכוכית המגדלת ומגדיל את העולה מאוד מאוד. וכן כשהיצר מפתהו להתגאות הוא משתמש בכל מיני עצות על המעלות הטובות קצת שיש בידו, ועל כן הוא משתמש אז בזכוכית המגדלת, ועל עבירות שיודע בנפשו שעבר עליהן הוא מקטיץ בעיניו.

ובאמת הדבר צריך להיות בהיפך, כי על פעולותיו של חברו נצנווינו "בצדק תשפוט עמיתך", ועל פעולות של עצמו, אף אם טובות הן לפי הנראה, כשיתבונן בהן היטב ולא ירמה את עצמו ימצא שיש בהן כמה מיני פחיתות: שלא נשלמו בפרטיהם הצריכים להן, או שעשאן להתפאר בהן. ואף עם עשאן הכל כדיון, מה חשובות הן נגד הטובות שקיבל מאת הבורא יתברך כל ימי חייו? וכך איתא במדרש על הפסוק: "כל עמל האדם לפיהו", כל מצוותיו ותורותיו של אדם אינן מספיקים למה שמוציא מפיו. וכל שכן אם יתבונן על כל הפעולות המגונות שעשה כל ימי חייו ועדיין לא שב עליהן כראוי, מה חשובות נגדם מעט המצוות שיש בידו? וכבר קצבו מוני המצוות שיש מאוד לזהר שלא להיות צדיק בעיניו, ממה שנאמר: "אל תשכח את אשר הקצפת את ה' וכו'" (דברים ט', ד, ז). וזה שייך גם כן בכל אדם, שיזכור הפעולות הרעות שעשה בימי חייו ולא יתגאה, וכזאת איתא גם ב"ירמיה" (ב', כג) "איך תאמרי לא נטמאתי וכו' ראי דרכך בגיא דעי מה עשית וכו' ". וכמו שאמר דוד המלך ע"ה: "וחטאתי נגדי תמיד" (תהלים נא, ה).

ספר תהלים על פי "חפץ חיים"

הצורך בתפילה בפה, אף שהקב"ה יודע הלב
אֲמַרְי הַאֲזִינָה ה' בִּינָה הַגִּיגִי, הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שְׁוֹעֵי מַלְפֵי יְאֻלְהֵי פִי אֲלֵיךְ אֲתַפְּלֵל (ה, ב-ג)

יש לבאר על פי קושיית הבעל "עקידה": למה צריך האדם להתפלל ולבקש צרכיו, הלא ה' יודע מחשבות בני אדם, ואם כן ממה נפשך: אם הוא ראוי לכך, בלא תפילה יתנהו ה', ואם אינו ראוי במה תועיל תפילתו? ותירץ, שעל ידי עצם התפילה, שמקבל עליו אחדותו יתברך ומהללו ומשבחו ומכיר עצם גדולתו יתברך וגם שהוא משגיח בתחנונים, מכוח אלו זוכה שתתקבל

